

Magdalena Rzewuska

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

ORCID 0000-0003-0718-7210

rzewusia@interia.pl

Glosa do uchwały SN z dnia 17 maja 2018 r., III CZP 11/18, Legalis

Słowa kluczowe: kontakty między rodzicami a dziećmi, rodzice, dzieci ubezwłasnowolnione całkowicie

Streszczenie. Przedmiotem opracowania jest analiza uchwały SN z dnia 17 maja 2018 r., III CZP 11/18, w której sąd uznał, że „rodzicom dorosłego dziecka, które jest ubezwłasnowolnione całkowicie z powodu niepełnosprawności umysłowej i dla którego ustanowiono opiekuna, nie przysługuje uprawnienie do żądania rozstrzygnięcia przez sąd opiekuńczy o sposobie utrzymywania kontaktów z tym dzieckiem”. Autorka podzieliła stanowisko SN, wskazując argumenty przemawiające za jego trafnością.

Gloss to the resolution of the Supreme Court of May 17, 2018, III CZP 11/18, Legalis

Keywords: contacts between parents and children, parents, completely incapacitated children

Summary. The subject of the study is the analysis of the resolution of the Supreme Court of May 17, 2018, III CZP 11/18, in which the court found that „the parents of an adult child who is completely incapacitated due to mental disability and for whom a guardian has been appointed are not entitled to demand decision by the guardianship court on how to maintain contact with this child. The author shared the Supreme Court’s position, pointing out the arguments supporting its accuracy.

Uchwała SN z dnia 17 maja 2018 r., III CZP 11/18¹

„Rodzicom dorosłego dziecka, które jest ubezwłasnowolnione całkowicie z powodu niepełnosprawności umysłowej i dla którego ustanowiono opiekuna, nie przysługuje uprawnienie do żądania rozstrzygnięcia przez sąd opiekuńczy o sposobie utrzymywania kontaktów z tym dzieckiem”.

---

¹ Legalis nr 1768854.

1. Wprowadzenie

Teza głosowanej uchwały stanowi rozstrzygnięcie przedstawionego Sądowi Najwyższemu przez Sąd Okręgowy w Kielcach zagadnienia prawnego o następującej treści „Czy w świetle przepisów kodeksu rodzinnego i opiekuńczego rodzicom dorosłego dziecka, które jest ubezwłasnowolnione całkowicie z powodu niepełnosprawności umysłowej i dla którego ustanowiono opiekuna nie będącego rodzicem, przysługuje roszczenie o uregulowanie kontaktów z tym dzieckiem?”

W głosowanej uchwale SN opowiedział się przeciwko przyznaniu rodzicom dorosłego, ubezwłasnowolnionego całkowicie dziecka, dla którego ustanowiony został opiekun uprawnienia do domagania się sądowego rozstrzygnięcia o sposobie utrzymywania kontaktów z dzieckiem. Autorka pozytywnie ustosunkowała się do tego stanowiska. Wskazała argumenty przemawiające za trafności tezy SN wyrażonej w analizowanej uchwale.

2. Stan faktyczny

Przed dokonaniem analizy głosowanej uchwały należy pokrótce przybliżyć stan faktyczny, na kanwie którego doszło do jej wydania. Dnia 27 czerwca 2017 r. SR w Kielcach wydał postanowienie, mocą którego częściowo uwzględnił wniosek Krystyny R., ustalając jej kontakty z dorosłym, ubezwłasnowolnionym całkowicie synem Grzegorzem R. Zdaniem SR rodzicom dorosłego dziecka, które zostało ubezwłasnowolnione całkowicie przysługuje uprawnienie do sądowego dochodzenia ustalenia kontaktów z tym dzieckiem, mimo sprzeciwu jego opiekuna prawnego. Od postanowienia SR żona Grzegorza R., pełniąca funkcję jego opiekuna prawnego wniosła apelację do SO w Kielcach. Sąd rozpoznający apelację wskazał, że w świetle przepisu art. 87 KRO prawo a także obowiązek dzieci i rodziców wzajemnego wspierania się nie gaśnie z momentem uzyskania przez dzieci pełnoletności. SO zważył, że niedopuszczalne jest uznanie, że rodzice nie posiadają prawa do kontaktu ze swoim pełnoletnim dzieckiem. Jednocześnie zwrócił uwagę na problem właściwej interpretacji słowa „dziecko”. Zdaniem Sądu przepis art. 113 § 1 KRO, na którym Krystyna R. oparła swoje żądanie, nie rodzi podstawy do przyznania rodzicom pełnoletniego, ubezwłasnowolnionego dziecka prawa do dochodzenia ustalenia z tym dzieckiem kontaktów. Zgodnie bowiem z artykułem tym za dziecko uznaje się jedynie małoletniego, czyli tego kto nie uzyskał lat osiemnastu. SO w Kielcach podniósł, że „drogi regulacji kontaktów z ubezwłasnowolnionym należy szukać za pośrednictwem sądu sprawującego nadzór nad sposobem sprawowania opieki nad ubezwłasnowolnionym. W takim postępowaniu sąd opiekuńczy może wydać stosowne zarządzenia (art. 168 KRO), kierując

się dobrem podopiecznego”². Zdaniem SO wątpliwości budzi to „Czy w świetle przepisów kodeksu rodzinnego i opiekuńczego rodzicom dorosłego dziecka, które jest ubezwłasnowolnione całkowicie z powodu niepełnosprawności umysłowej i dla którego ustanowiono opiekuna nie będącego rodzicem, przysługuje roszczenie o uregulowanie kontaktów z tym dzieckiem?”³. Z takim też pytaniem prawnym Sąd ten zwrócił się do SN.

3. Stanowisko Sądu Najwyższego

SN rozpoznając przedłożone przez SO w Kielcach zagadnienie prawne, na wstępie zważył, że w kodeksie rodzinnym i opiekuńczym ustawodawca nie unormował kwestii kontaktów pomiędzy rodzicami i ich pełnoletnimi dziećmi. Jednocześnie zaznaczył, że przepis art. 87 KRO nie rodzi podstawy do domagania się sądowego uregulowania tego rodzaju kontaktów. Wskazał przy tym, że „przytoczony przepis stanowi jednak raczej postulat, niż podstawę do stosowania przymusu państwowego. Nie można bowiem przymusowo wyegzekwować kontaktów, jeżeli dorosłe dziecko tego nie chce”⁴.

SN zwrócił uwagę na to, że problematyka kontaktów rodziców z dziećmi unormowana została w przepisach art. 113–113⁶ KRO. Zaznaczył, że przepisy te odnoszą się jednak tylko do dzieci małoletnich i brak jest jakiegokolwiek podstawy do stosowania ich także do osób pełnoletnich. SN podkreślił, że w przepisach prawa krajowego oraz międzynarodowego termin „dziecka” utożsamiany jest z osobą, która nie ukończyła osiemnastego roku życia. Termin ten nie odnosi się zatem do osoby pełnoletniej, ubezwłasnowolnionej całkowicie. SN wskazał, że „sytuacja osoby dorosłej ubezwłasnowolnionej całkowicie z powodu niepełnosprawności umysłowej różni się przy tym znacznie od sytuacji małoletniego dziecka. W opiece nad ubezwłasnowolnionym dorosłym wyłączony jest element wychowania, opieka trwa do śmierci takiej osoby, zasadniczym jej celem jest reprezentowanie sfery osobistych uprawnień i interesów i troska o stan zdrowia. Opiekun ubezwłasnowolnionego dorosłego działa więc tak, jak ta osoba i musi uwzględniać - na ile to możliwe - jej wolę. Opiekun małoletniego dziecka działa natomiast jak rodzic, sprawuje więc władzę rodzicielską”⁵. Jak podniósł SN, choć art. 175 KRO traktujący o opiece nad osobą ubezwłasnowolnioną całkowicie odsyła do odpowiedniego stosowania do tego rodzaju opieki przepisów traktujących o opiece nad osobą małoletnią, to jednak odesłanie to nie uprawnia rodziców do żądania uregulowania kontaktów z ich

² Uzasadnienie głosowanej uchwały.

³ Uzasadnienie głosowanej uchwały.

⁴ Uzasadnienie głosowanej uchwały.

⁵ Uzasadnienie głosowanej uchwały.

pełnoletnim, ubezwłasnowolnionym całkowicie dzieckiem. Sąd podkreślił przy tym, „że przepisy o opiece nad małoletnim (art. 145-174 k.r.o.) nie regulują kontaktów z dzieckiem, zatem ich stosowanie bezpośrednio wobec ubezwłasnowolnionych w tym zakresie jest wykluczone”⁶.

W uzasadnieniu głosowanej uchwały SN odwołał się również do przepisów Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych z dnia 13 grudnia 2006 r., a także do Rekomendacji R (99)4 Komitetu Ministrów Rady Europy w sprawie zasad dotyczących ochrony prawnej niepełnosprawnych osób dorosłych. W oparciu o nie zważył, „że osoba ubezwłasnowolniona całkowicie nie może być traktowana przedmiotowo, a z uwagi na swoje ograniczenie pozostaje pod szczególną ochroną”⁷. SN zwrócił uwagę na to, że jedną z zasad umiejscowionych w Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych jest zasada swobodnego dokonywania wyborów. W oparciu o nią, zdaniem SN, przyjętą należy, że ubezwłasnowolniony ma prawo swobodnie decydować również o tym z jakimi osobami chce utrzymywać kontakty. Tym samym – jak wskazał Sąd - zawsze powinno się starać poznać wolę osoby ubezwłasnowolnionej, wykorzystując do tego różne rodzaje komunikacji, nawet niewerbalną. Z kolei mając na uwadze zasady określone w Rekomendacji R (99)4 Komitetu Ministrów Rady Europy, w tym m.in. zasadę poszanowania woli i uczuć osoby niepełnosprawnej, jak zważył SN, „należy wykluczyć sytuację, w której uwzględniane są przede wszystkim interesy i uczucia innych osób i to także rodzica domagającego się uregulowania kontaktów z dorosłym ubezwłasnowolnionym dzieckiem”⁸.

Jednocześnie SN podkreślił, że opieka nad osobą ubezwłasnowolnioną całkowicie jest instytucją nadzorowaną przez sąd opiekuńczy. Przepisy regulujące tę instytucję – jak zaznaczył - nie dają jednak podstawy do żądania uregulowania kontaktów z osobą pozostającą pod opieką. SN zwrócił uwagę na wątpliwości co do tego, „czy w sytuacji, w której rodzice ubezwłasnowolnionego nie są legitymowani do żądania uregulowania kontaktów, sąd opiekuńczy ma możliwość wglądu w sytuację w tym zakresie. Wymaga bowiem podkreślenia, że utrzymywanie więzi rodzinnych należy do sfery dóbr osobistych każdego człowieka, także - co jest oczywiste - osoby niepełnosprawnej”⁹. Jak sam bowiem zważył, „pozbawienie kontaktów z członkami rodziny ubezwłasnowolnionego wkracza więc w sferę jego dóbr osobistych”¹⁰.

Odwołując się do przepisu art. 156 i 175 KRO, Sąd zwrócił uwagę na to, że opiekun osoby ubezwłasnowolnionej całkowicie obowiązany jest we wszystkich sprawach odnoszących się do osoby bądź majątku osoby pozostającej pod opieką otrzymać zezwolenie sądu opiekuńczego. Powołując przepis art. 593 KPC wska-

⁶ Uzasadnienie głosowanej uchwały.

⁷ Uzasadnienie głosowanej uchwały.

⁸ Uzasadnienie głosowanej uchwały.

⁹ Uzasadnienie głosowanej uchwały.

¹⁰ Uzasadnienie głosowanej uchwały.

zał, że o zezwolenie takie musi wnioskować opiekun. Jednocześnie zważył, że jedną z istotniejszych spraw, które odnoszą się do osoby pozostającej pod opieką jest utrzymywanie przez nią kontaktów z rodzicami¹¹.

4. Analiza głosowanej uchwały

Z uwagi na fakt, że polski ustawodawca nie dookreślił w przepisach KRO normujących instytucję kontaktów, dzieci do których się one odnoszą, wątpliwości budzi to, czy przepisy te dotyczą wyłącznie dzieci małoletnich, czy również dzieci pełnoletnich¹².

Jerzy Strzebinczyk zasadnie zwrócił uwagę na specyfikę kontaktów międzyludzkich. Otóż trafnie zauważył, że do ich utrzymywania niezbędna jest chęć zarówno jednej jak i drugiej strony. Autor opowiedział się za zasadnością istnienia ustawowej regulacji przyznającej rodzicom prawo i obowiązek do kontaktów z ich małoletnimi dziećmi, jednocześnie sprzeciwiając się przyznaniu rodzicom prawa uregulowania kontaktów w stosunku do dzieci pełnoletnich, wskazując że w tym drugim przypadku „raziłoby to sztucznością”. Niemożliwe bowiem byłoby „przymusowe wyegzekwowanie kontaktów”. Zdaniem J. Strzebinczyka „nie przekonują również podawane przykłady faktycznego kontaktowania się rodzica z dorosłym dzieckiem (np. niepełnosprawnym). W takich bowiem wypadkach rodzic wykonuje przede wszystkim swój obowiązek wspierania dziecka, wynikający z art. 87 KRO”¹³.

Inny przedstawiciel doktryny - Janusz Gajda podniósł, że z uwagi na to, że prawodawca nie zakreślił w przepisach KRO terminu, do którego trwa uprawnienie i powinność kontaktowania się rodziców z dziećmi, można by przyjąć, że trwają one także po uzyskaniu przez dziecko pełnoletności. Co więcej zważył, że nawiązując do konstrukcji art. 87 KRO można by przyjąć, że trwają one aż do śmierci. Trafnie wskazał, że „(...) niepodobna założyć, że po osiągnięciu pełnoletności rodzice nie mają prawa do kontaktów z własnym dzieckiem i odwrotnie”¹⁴. Słusznie zwrócił uwagę na to, „że w takim wypadku inaczej rozkładają się „akcenty” w zależności od tego, czy dziecko jest małoletnie, czy pełnoletnie. Przed osiągnięciem pełnoletności przeważają raczej obowiązki rodziców wynikające z wykonywania pieczy nad osobą dziecka, aczkolwiek nie można wykluczyć sytuacji, w której te obowiązki nadal będą przeważać nad uprawnieniami także i po osiągnięciu przez nie pełnoletności. Na przykład kiedy dziecko jest poważnie chore i nie może się

¹¹ Uzasadnienie głosowanej uchwały.

¹² J. Strzebinczyk, [w:] *System prawa prywatnego. Tom 12*, red. T. Smoczyński, Warszawa 2011, s. 374; zob. też J. Gajda, [w:] *Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz*, red. K. Pietrzykowski, wyd. 7, Warszawa 2021, art. 113 KRO, Nb 19.

¹³ J. Strzebinczyk, *op. cit.*, s. 374 - 375.

¹⁴ J. Gajda, *op. cit.*, art. 113 KRO, Nb 19.

usamodzielić”¹⁵. Autor podkreślił, że z uwagi na różne znaczenie terminu „dziecko” w przepisach KRO, wątpliwe jest czy termin ten użyty w art. 113 § 1 KRO powinien być utożsamiany z więzami krwi, czy też z wiekiem dziecka (jego małoletnością). Zgodzić się należy z J. Gajdą co do tego, że przepis art. 113 § 1 KRO powinien odnosić się tylko do małoletniego dziecka. Przemawiają za tym, jak trafnie wskazał Autor, przepisy art. 598¹⁵–598²² KPC traktujące o wykonywaniu kontaktów z dziećmi, w których mowa o osobie sprawującej pieczę nad dzieckiem. Autor słusznie podniósł, że osoby pełnoletnie z reguły nie znajdują się pod pieczę rodziców, poza wypadkiem gdy zostały one ubezwłasnowolnione całkowicie a ich opiekunem został wyznaczony któryś z rodziców. Ponadto za zapatrywaniem Autora, jak sam wskazuje, przemawiają konkretne sformułowania użyte w przepisach art. 113¹–113⁶ KRO, w tym m.in. zabieranie dziecka poza miejsce stałego pobytu dziecka, sprawowanie pieczy nad dzieckiem, z których wnioskować można, że tyczą się one małoletniego dziecka. J. Gajda proponuje dodanie do treści art. 113 § 1 KRO słowa „małoletnie”, zwracając jednocześnie uwagę na to, że postulat ten może być kontrowersyjny, „choćby w związku z kwestią kontaktów rodziców z dzieckiem pełnoletnim, ale np. kalekim”¹⁶.

Zdaniem Piotra Mostowika przepisy o kontaktach między rodzicami a dziećmi powinny mieć zastosowanie jedynie do czasu małoletności dziecka. Autor ten nie pomija jednocześnie ważkiego znaczenie kontaktów rodziców z pełnoletnimi dziećmi, trafnie ważąc, że „ich regulacja, w szczególności statuowanie obowiązków i ich egzekwowanie, leżą jednak zasadniczo poza kompetencjami ustawodawcy. Symbolicznie i bez powiązania z przymusem państwowym ustawodawca wskazuje, że całe życie trwa obowiązek rodziców i dzieci do wzajemnego szacunku i wspierania się (art. 87 KRO), którego wykonywanie z istoty wiąże się z jakąś formą kontaktów”¹⁷.

W literaturze prawniczej również Henryk Haak i Anna Haak-Trzuskawska stanowczo opowiedzieli się przeciwko stosowaniu przepisu art. 113 § 1 KRO do dziecka pełnoletniego, i to niezależnie od jego niepełnosprawności czy uzależnienia. Swoje stanowisko uzasadnili tym, że w przypadku dziecka pełnoletniego niedopuszczalna jest ingerencja sądu opiekuńczego, o której mowa w przepisach art. 113¹–113⁵ KRO, a także niedopuszczalne jest skorzystanie z regulacji przewidzianych przepisami art. 598¹⁵ i n. KPC¹⁸.

¹⁵ *Ibidem*.

¹⁶ *Ibidem*.

¹⁷ P. Mostowik, [w:] *Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz*, red. M. Domański, J. Słyk, wyd. 9, Warszawa 2022, art. 113 KRO, Nb 84.

¹⁸ H. Haak, A. Haak-Trzuskawska, *Pokrewieństwo i powinowactwo (pochodzenie dziecka, stosunki między rodzicami a dziećmi, przysposobienie)*. Komentarz do art. 61⁷–127 KRO oraz związanych z nimi regulacji KPC (art. 453–458, 579–589), Warszawa 2019, art. 113 KRO, Nt A.1.

Równie kategorycznie wypowiedziała się Joanna Zajączkowska-Burtowy wskazując, że możliwość żądania sądowego uregulowania kontaktów z dziećmi przysługuje rodzicom jedynie do czasu, gdy ich dziecko uzyska pełnoletność. Z chwilą bowiem uzyskania pełnoletności – jak zważyła – dzieci mogą same wyrazić chęć bądź niechęć utrzymywania kontaktów ze swoimi rodzicami. W opinii Autorki „nie oznacza to jednak wygaśnięcia obowiązku i braku konsekwencji w postaci sankcji rodzinnoprawnych”¹⁹. J. Zajączkowska-Burtowy wskazuje, że „sankcją pośrednią byłoby w szczególnym wypadku uznanie, z uwzględnieniem zasad współżycia społecznego, zasadności odmowy alimentacji osoby pełnoletniej lekceważącej obowiązek utrzymywania kontaktów z zobowiązanym do świadczeń alimentacyjnych”²⁰. Jej zdaniem „analogicznie należałoby również rozważyć uznanie za sprzeczne z zasadami współżycia społecznego utrzymywanie obowiązku alimentacyjnego wobec dziecka pełnoletniego, które z kolei nie realizuje równocześnie kontaktów z rodzicem”²¹.

SN uzasadniając swoje stanowisko w glosowanej uchwale odwołał się również do niektórych aktów prawa międzynarodowego. Uzupełniając argumentację SN należałoby dodatkowo przytoczyć treści Konwencji o uznawaniu i wykonywaniu orzeczeń dotyczących pieczy nad dzieckiem oraz o przywracaniu pieczy nad dzieckiem z dnia 20 maja 1980 r.²². W Konwencji wskazano, że „prawo rodziców do kontaktów z dzieckiem jest naturalną konsekwencją prawa do sprawowania pieczy”. W art. 1 lit. c. wyjaśniono, że „orzeczenie dotyczące pieczy” oznacza każdą decyzję organu w zakresie, w jakim odnosi się ona do wykonywania opieki nad dzieckiem, w tym do ustalania jego miejsca zamieszkania, a także do kontaktów z dzieckiem”²³. Tego rodzaju treści wydają się również przemawiać na rzecz dopuszczalności dochodzenia przez rodziców uregulowania kontaktów jedynie z ich małoletnimi dziećmi.

Zgodzić się należy z tymi przedstawicielami doktryny, którzy podnoszą, że utrzymywanie kontaktów międzyludzkich, a w analizowanym przypadku kontaktów między rodzicami a dziećmi, wymaga zgody zarówno jednej jak i drugiej strony²⁴. W przypadku osoby dotkniętej chorobą psychiczną, swobodne wyrażenie woli utrzymywania kontaktów może niejednokrotnie okazać się utrudnione, a nawet niemożliwe.

¹⁹ J. Zajączkowska-Burtowy, [w:] *Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz*, red. M. Fras, M. Habdas, Warszawa 2021, art. 113 KRO, Nt 12.

²⁰ *Ibidem*.

²¹ *Ibidem*.

²² Dz.U. z 1996 r., Nr 31, poz. 134 ze zm.

²³ Zob. P. Mostowik, *op. cit.*

²⁴ J. Strzebinczyk, *op. cit.*, s. 374-375.

Głosowana uchwała została przeanalizowana również przez Tomasza Justyńskiego. Autor ten ustosunkował się do niej częściowo krytycznie. Co prawda podzielił stanowisko SN co do tego, że przepisy oddziału 3 umiejscowione w rozdziale II dotyczą jedynie kontaktów z osobami małoletnimi i co do niedopuszczalności uczynienia z przepisu art. 87 KRO podstawy do wniesienia roszczenia o uregulowanie kontaktów z dziećmi, to jednak zarzucił Sądowi nie przyznanie przepisowi art. 168 KRO właściwego znaczenia²⁵.

Zdaniem T. Justyńskiego art. 168 KRO może rodzić podstawę do nakazania opiekunowi umożliwienia kontaktów rodziców z pełnoletnim ubezwłasnowolnionym dzieckiem. Sąd jednak – jak trafnie wskazał Autor – wydając stosowne zarządzenie będzie musiał każdorazowo rozstrzygnąć, czy kontakty takie będą pozostawały w zgodzie z dobrem podopiecznego²⁶. Ustalenie tego niejednokrotnie nie będzie wcale takie proste. Wydaje się, że rozstrzygając tego rodzaju kwestie sąd winien posiłkować się opiniami specjalistów (psychologa, psychiatry), którzy pomogliby mu ocenić, czy w konkretnym przypadku brak kontaktów pełnoletniego, ubezwłasnowolnionego całkowicie dziecka z jego rodzicem nie będzie pozostawał w sprzeczności z jego dobrem.

O ile zgodzić się należy z T. Justyńskim co do tego, że przepis art. 168 KRO daje „furtkę” do umożliwienia rodzicom kontaktowania się z ich ubezwłasnowolnionym całkowicie dzieckiem, jeśli opiekun „blokuje” tego rodzaju kontakty, o tyle odmówić Autorowi należy racji co do tego jakoby rozważania SN poczynione w uchwale nie dawały odpowiedzi na pytanie sformułowane przez Sąd Okręgowy²⁷. Otóż pytanie brzmiało następująco: „Czy w świetle przepisów kodeksu rodzinnego i opiekuńczego rodzicom dorosłego dziecka, które jest ubezwłasnowolnione całkowicie z powodu niepełnosprawności umysłowej i dla którego ustanowiono opiekuna nie będącego rodzicem, przysługuje roszczenie o uregulowanie kontaktów z tym dzieckiem?” W odpowiedzi na nie SN wskazał, że rodzicom ubezwłasnowolnionego całkowicie dziecka, któremu wyznaczono opiekuna nie przysługuje roszczenie o uregulowanie kontaktów. Tym samym odpowiedź SN uznać należy za w pełni odpowiadającą treści przedłożonego pytania. Ponadto zważyć należy, że przyznanie dopuszczalności skorzystania z przepisu art. 168 KRO w przypadku, gdy opiekun ubezwłasnowolnionego całkowicie dziecka odmawia rodzicom możliwości kontaktowania się z nim, nie podważa tezy SN wyrażonej w głosowanej uchwale. Jak bowiem słusznie wskazano w doktrynie „uregulowanie styczności na podstawie „interwencyjnego” zarządzenia sądu różniłoby się od ukształtowania kontaktów

²⁵ T. Justyński, *Kontakty z dorosłym ubezwłasnowolnionym dzieckiem. Glosa do uchwały SN z dnia 17 maja 2018 r.*, III CZP 11/18, „Orzecznictwo Sądów Polskich” 2019, 2/8, LEX.

²⁶ *Ibidem*.

²⁷ *Ibidem*.

na podstawie art. 113 i n. k.r.o. (...) żądanie uregulowania kontaktów nie miałyby tu charakteru roszczenia rodziców, ale byłoby sygnałem nieprawidłowego sprawowania władzy rodzicielskiej lub opieki (jej nadużycia). Pozycja rodziców nie byłaby zatem pozycją osób domagających się ochrony ich własnego prawa, ale raczej żądających ochrony praw dziecka do kontaktowania się z innymi osobami”²⁸. W literaturze zasadnie zwrócono uwagę na to, że „nawet w przypadku wydania takiego zarządzenia, rodzice nie są w żadnej mierze uprawnieni do wyegzekwowania kontaktu na zasadach, które zostały przewidziane dla osób uprawnionych do kontaktu z dzieckiem w trybie, o którym mowa w przepisach art. 598¹⁵–598²² k.p.c.”²⁹.

5. Podsumowanie

Sumując, podzielić należy stanowisko SN co do tego, że rodzicom ubezwłasnowolnionego całkowicie dziecka, któremu wyznaczono opiekuna nie przysługuje roszczenie o uregulowanie kontaktów.

Jednocześnie zgodzić się należy z T. Justyńskim co do tego, że sąd może wydać zarządzenie, mocą którego „przymusi” niejako opiekuna do umożliwienia rodzicom kontaktowania się z ich ubezwłasnowolnionym całkowicie dzieckiem, jeśli uzna, że brak kontaktów narusza dobro dziecka³⁰. Jak jednak trafnie wskazał SN w uzasadnieniu głosowanej uchwały choć „sposób sprawowania opieki nad ubezwłasnowolnionym całkowicie pozostaje pod kontrolą sądu opiekuńczego, który może wydawać następcze zarządzenia w razie stwierdzenia nieprawidłowości (art. 168 KRO), może też wydawać opiekunowi polecenia i udzielać wskazówek na przyszłość (art. 165 KRO)”³¹, to zważyć należy, że „przepisy te (...) nie kreują uprawnienia do domagania się uregulowania kontaktów z podopiecznym”³².

Literatura

- Gajda J., [w:] *Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz*, red. K. Pietrzykowski, wyd. 7, Warszawa 2021.
 Haak H., Haak-Trzuskawska A., *Pokrewieństwo i powinowactwo (pochodzenie dziecka, stosunki między rodzicami a dziećmi, przysposobienie). Komentarz do art. 61⁷–127 KRO oraz związanych z nimi regulacji KPC (art. 453–458, 579–589)*, Warszawa 2019.
 Justyński T., *Kontakty z dorosłym ubezwłasnowolnionym dzieckiem. Glosa do uchwały SN z dnia 17 maja 2018 r., III CZP 11/18*, „*Orzecznictwo Sądów Polskich*” 2019, 2/8, LEX.

²⁸ *Ibidem*.

²⁹ F. Sztandera, *Glosa częściowo krytyczna do uchwały Sądu Najwyższego z dnia 17 maja 2018 r., III CZP 11/18*, „*Zeszyt Studencki Kół Naukowych Wydziału Prawa i Administracji UAM*” 2020, nr 10, s. 339.

³⁰ T. Justyński, *op. cit.*.

³¹ Uzasadnienie głosowanej uchwały.

³² Uzasadnienie głosowanej uchwały; zob. też F. Sztandera, *op. cit.*, s. 337–338.

- Mostowik P., [w:] *Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz*, red. M. Domański, J. Słyk, wyd. 9, Warszawa 2022.
- Strzebinczyk J., [w:] *System prawa prywatnego. Tom 12*, red. T. Smoczyński, Warszawa 2011.
- Sztandera F., *Glosa częściowo krytyczna do uchwały Sądu Najwyższego z dnia 17 maja 2018 r.*, „Zeszyt Studencki Kół Naukowych Wydziału Prawa i Administracji UAM”, 2020, nr 10.
- Zajączkowska-Burtowy J., [w:] *Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz*, red. M. Frasz, M. Habdas, Warszawa 2021.